

ДІЯЛЬНІСТЬ ОСЕРЕДКІВ ТОВАРИСТВА «СОКІЛ» НА ПОКУТТІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Annotation. *The article analyzes the activities of the Sokil society branches in Pokuttya during the interwar period. Their practical activities are described; to reveal the participation of society branches in sports competitions in the region; the peculiarities of the persecution of the youth sports-gymnastics society centers by the Polish authority are highlighted. The author states that «Sokoly» (the members of Sokil society) became the bases of the formation of the Organization of Ukrainian Nationalists and Ukrainian Insurgent Army; the members of this society took part in the national liberation movements of the Ukrainian nation from the late 1930s to the middle 1950s.*

Keywords: *Pokuttya, «Sokil», «Sokil-Batko» («Sokil-Father»), Sokil movement, gymnastics organizations, Polish authority.*

Актуальність теми дослідження. Організоване у кінці XIX ст. українське пожежно-гімнастичне товариство «Сокіл» наслідувало польський і чеський сокільські рухи і ставило перед собою головне завдання – просвіта членів «... через спільні вправи, спільні прогулянки і відчити». Члени товариства займалися різними видами спорту і пропагували їх: фехтування, стрільба, баскетбол (кошиківка), лижний спорт (лещетарство), хокей (гаківка), футбол (копаний м'яч), волейбол (відбиванка), теніс (ситківка), туристика (туризм) та ін. Крім цього, товариство влаштовувало аматорські театральні вистави, прогулянки, танці, співи та інші культурні заходи.

Невідомий дописувач часопису «Сокільські Вісти» у статті «Що таке сокільство» так охарактеризував значення фізичного виховання української молоді і старшого покоління: «Нашим сокільським кличем є: Виховання тіла – це шлях до виховання духа. Кожний чоловік бажає, щоби не був хорий і щоби смерть була як найдалше від него віддалека. Щоби це досягнути вживає він ріжних засобів, одні пють добру горілку, другі вино, пиво, треті їдять багато мяса, інші знова вживають всього

разом. Розумний чоловік змагає до цього, щоби був тривало здоровий, і тому вправляє своє тіло. Вправляє тому, щоби скріпився, набрав сили, якаби зробила його відпирним на різні недуги. Отже: вправи, щоби був сильний, бо хто є сильний, той є звичайно здоровий, того нічо не болить, той скоро не вмере».

Вир Першої світової війни (1914–1918 рр.) і національно-визвольних змагань західних українців (1918–1923 рр.) спричинили занепад організаційної і практичної діяльності пожежно-гімнастичного товариства «Сокіл». Якщо напередодні війни у 1914 р. існувало 974 осередки товариства по всій території Східної Галичини, то у 1923 р. – лише 4. Старі довоєнні сокільські кадри зазнали відчутних втрат, опинившись на полях змагань, частина з них покинула рідні землі, подавшись на чужину.

Нова сторінка розвитку українського сокільства отримала продовження у міжвоєнний період. З приходом польської влади діяльність вітчизняних товариств переходить в інший формат, треба було пристосовуватися до нових реалій, змінювати форми роботи.

У пропонованій статті Покуття, як частина Східної Галичини, окреслене територіями сучасного Коломийського і частини Івано-Франківського районів Івано-Франківської області. У досліджуваній нами період до Покуття входили Снятинський, Коломийський, Городенківський, Товмацький повіти та частина Печеніжинського повіту.

Мета дослідження. Метою статті є комплексне дослідження змісту та основних форм діяльності товариства «Сокіл» на Покутті у міжвоєнний період. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань: простежити практичну діяльність осередків товариства на Покутті; розкрити участь сокільських «гнізд» у спортивних змаганнях на території краю; окреслити особливості переслідування польською владою осередків молодіжного спортивно-гімнастичного товариства.

Методи дослідження. Методологія дослідження базується на принципах історизму, об'єктивності, науковості, системності. У статті застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні наукові методи, зокрема порівняльно-історичний (за допомогою опрацьованих джерел простежити динаміку розвитку осередків товариства початку ХХ ст. і міжвоєнного періоду), аналітично-типологічний (для дослідження специфіки ведення спортивних змагань на території краю), статистичний (для збору, обробки,

аналізу та інтерпретації статистичних даних, пов'язаних з кількістю проведених змагань і членів осередків товариства на території Покуття).

Результати дослідження. Про активну позицію Старшини «Сокола-Батька» у перші повоєнні роки, в умовах ще не визначеної Антантою польської окупації Галичини, свідчить запровадження з 4 березня 1923 р. єдиного кроку і кольору сокільських одностроїв, яких в краю було пошито 250 шт., і підготовленого у жовтні 1922 р. Руханковою секцією Товариства підручника «Український Впоряд», виданого у Львові в 1923 р. накладом «Сокола-Батька». Йшлося про потребу привести до єдиної української термінології накази, команди, способи їх виконання у лавах пластунів, січовиків, соколів, у клубах Спортивного Союзу та вчителями шкільної руханки в процесі роботи. Адже до цього часу у всіх руханково-спортивних структурах накази, команди, виконання здійснювалися по-різному.

Штучні перепони та утиски українського сокільства з боку окупаційної влади не стали на заваді конкретним заходам Старшини щодо організаційного зміцнення, поширення та ефективності діяльності повітових товариств, сокільських «гнізд» на місцях. Не випадково за польської окупації сокільська організація дійшла до найвищого розквіту в 1928 р., маючи тоді 421 гніздо, частина з яких існувала на території Покуття. Зокрема, у Товмацькому повіті діяло п'ять товариств (403 члени), Коломийському повіті – два (30 членів), Городенківському повіті – одне (41 член), Печеніжинському повіті – одне (кількість членів товариств невідома).

Однак з цього року польська влада починає масово розв'язувати товариства, забороняти їх діяльність на основі того, що масові сокільські свята, присвячені пам'яті героїв українського народу, налякали польську адміністрацію. В 1928 р. було заборонено 44 товариства, тоді як за сім років існування повоєнного українського сокільства (з 1920 до 1927 р.) було розпущено всього 51 товариство, зокрема одне в Городенківському повіті. Незважаючи на перешкоди, створені владою, 1928 р. у краю діяло на нелегальних засадах 1508 сокільських і січових «гнізд», не враховуючи 100 розпущених товариств.

Коротко зупинимось на характеристиці найбільш відомих осередків товариства на Покутті. «Сокіл» у м. Коломия на 1925

р. об'єднав 80 чол. лише одних змагунів, яких тренував син Івана Франка Петро. Товариство плекало такі види спорту, як ручний м'яч, футбол, баскетбол, боротьба, важка атлетика, теніс, фехтування і бокс. 29 жовтня 1935 р. у місті проведені сокільські легкоатлетичні змагання «невластиво названі сокільським святом», у якому взяли участь молодіжні колективи Коломиї, Печеніжина і Отинії. В програму змагань входили: «дефіляда, ..., біги 60 м., 100 м. і 1 500 м., стусан кулею (штовхання кулі, ядра. – А.К.), мет ратищем (метання списа. – А.К.) і диском, скоку довжинь і увисочінь (стрибки у довжину і висоту – А.К.), змагання у кічці та інше». А 15 лютого 1936 р. на Воскресінській Горі під Коломиєю відбулись «лещатарські змагання (лижний спорт. – А.К.), які згуртували на старті 10 побратимів-змагунів», а 20 червня 1937 р. зорганізовані змагання з плавання на р. Прут.

У сусідньому містечку Печеніжин практична робота товариства спостерігалась активнішою у другій половині 1930-х рр. Передусім, сокільський осередок фокусував увагу на легкоатлетичній та гімнастичній вправності своїх членів.

Товариство «Сокіл» м. Снятин, відновившись у 1933 р. (голова С. Александрук), у практичній роботі спеціалізувався на організації легкої атлетики, плавання, лижного спорту та гри волейбол («відбиванка») (у середині 1930-х рр. відіграв низку матчів з молодіжними колективами повіту, які представляли товариство «Каменярі»). Особливо плідною була співпраця снятинського «Сокола» з відповідним товариством у м. Косові. Десять членів сокільського «гнізда» брали участь у легкоатлетичних (1935), пізніше у лижних (14 лютого 1937 р.) змаганнях та гри волейбол (1937). Усі спортивні заходи відбувались у м. Косові. Проте наприкінці липня 1937 р., звітуючись перед «Соколом-Батьком», осередок товариства дорікнув косівському у байдужості стосовно проведення окружного сокільського свята у м. Снятині 28 серпня 1937 р.: «Бажаним було би конче відбути Окружне Сокільське Свято, але окр. гніздо в Косові ставить ся до тої справи байдуже». Діячі товариства займались і культурно-освітньою роботою, для прикладу, 13 квітня 1938 р. зусиллями місцевого «Сокола» у місті зорганізовано Шевченківське свято, 24–26 серпня 1937 р. проведено пішу екскурсію до с. Зарваниця.

Практична робота сокільського товариства в м. Заболотіві (голова М. Дашкевич) Снятинського повіту у середині 1930-х

рр. була різноманітною: зорганізовано секцію спортивно-гімнастичних вправ, курс для неграмотних, проводили виховні театралізовані заходи на честь Т. Шевченка, ініціювали придбання підручників зі спортивно-гімнастичних вправ, сприяли в організації створення філіалів товариства у сусідніх селах Вовчківці і Любківці тощо. Пожежно-гімнастичне товариство «Сокіл» с. Тулухів (1930 р., голова І. Павлюк) сформоване на базі розв'язаного польською владою у 1928 р. місцевого осередку товариства «Луг». Окрім спортивно-гімнастичних вправ (проведені 1935 р. спільно з товариством «Рідна Школа» у с. Іллінці і Вовчківці Снятинського повіту) члени місцевого молодіжного осередку займались закупівлею підручників і сокільських одностроїв, сформували дитячу секцію («Сокільського доросту»); задля придбання спортивного інвентарю займались культурно-мистецьким життям – зорганізували вокально-музичний вечір та відіграли одну виставу (1935 р.).

За підрахунками активного діяча сокільського руху на Покутті І. Павлюка, на Снятинщині у середині 1930-х рр. осередки товариства діяли у Снятині, Заболотіві, Демичі (передмістя Заболотова), Тулукові, Вовчківцях.

Серед сокільських організацій Товмацького повіту у міжвоєнний період вирізнялись діяльністю товариства м. Отинія (1928 р., голова – К. Козловський), м. Тисмениця (голова О. Михайлович), сіл Антонівка, Петрів і Стриганці. Зокрема, в останньому селі був зорганізований конкурс найкращого представника сокільського руху, в якому взяло участь «43 побратимів і 32 учасники». Усі члени товариства склали іспит з «Основ Сокольства», сім з них брали участь у зимових лижних змаганнях, що проходили в сусідніх селах Узинь і Буківна. На жаль, не спостерігаємо активності у міжвоєнний період «Соколів» Городенківського повіту.

З 1933 р. впроваджено триступеневу організацію товариства: «гнізда», повітові (окружні) осередки й «централь» «Сокола-Батька». Для здобуття першості серед сокільських гнізд краю розроблено організаційним відділом центрального проводу «Сокола-Батька» певні вимоги суперництва. Старшина сокільського «гнізда» зобов'язувалася щоквартально подавати до м. Львова звіти, до яких входило 19 вимог-питань окремо на кожний місяць року. Водночас, розроблено програму діяльності Старшини «гнізда», голови, інструктора, начальника,

вихователя, скарбника, господаря. Проте філія товариства «Сокіл» у м. Тисмениця скаржилась на брак спортивно-гімнастичної і громадської праці в окрузі: «Відчувається цілковитий брак вишкolenих провідників – руховиків, брак підготовлених сокільських організаторів, які моглиб успішно й доцільно вести роботу у свому місцевому Гнізді та у цілому окрузі. Кількаднів курси для інструкторів, які «Сокіл-Батько» що року безпосередно по Заг. Зборах уряджує не всилі в такім короткім часі дати потрібного вишколу». Тому заради покращення діяльності товариства «Сокіл» у Товмацькому повіті тисменицький осередок зорганізував інструкторський табір, який мав діяти в передгірській зоні м. Сколе на Львівщині.

У 1930-х рр. основна увага діяльності Старшини «Сокола-Батька» була звернена на фізичне виховання української молоді. Заради цього представники головного осередку товариства регулярно проводили інструкторські поїздки та курси. Зокрема, 11 – 15 березня 1937 р. в м. Станиславові (нині м. Івано-Франківськ) відбувся окружний курс за участю 123 побратимів і посестер, де були представники населених пунктів Покуття. На курсах навчали гімнастичних довільних вправ, вправ з предметами і без них, комбінацій на приладах. Проводили теоретичні лекції й практичні заняття з пожежництва, суспільної гігієни, організаційного стану, завдання, мети й ідеології української сокільської організації.

Молодь Покуття активно долучалася до організації сокільських свят, виконуючи на них різноманітні спортивні та гімнастичні вправи. Велика кількість таких заходів відбулась влітку – на початку осені 1932 р. У м. Печеніжині товариство «Сокіл» улаштував «спортовий вечір, на котрім виведено вправи та вежі соколів та соколиць»; 31 липня 1932 р. у с. Тязів Станиславівського повіту відбулось сокільське свято при співучасті «гнізд» сусідніх сіл передпокутської зони Ямниця, Павлівка (Павелче), Угринів, Єзупіль, Побережжя, Сілець, виконували спортивні вправи 323 «соколи та соколиці»; подібне дійство відбулося у сусідньому с. Побережжя Станиславівського повіту 7 серпня 1932 р., у якому взяли участь сокільські осередки сіл Єзупіль, Стриганці, Тязів, Ганусівці, Сілець, Ямниця, Маріямпіль та Блюдники, спортивно-гімнастичні вправи виконували 715 членів товариства. Подібні заходи були також проведені у с. Стриганці, Павлівка, Єзупіль

Станиславівського повіту, с. Підпечари Товмацького повіту, с. Демиче (Заболотів), Тулуків Снятинського повіту та ін.

Сокільські осередки Покуття і Галицької Гуцульщини поряд з іншими товариствами (Просвіта, «Каменярі», спортивні організації) взяли участь у величавому заході «Свято Молоді», який відбувся у м. Станиславові 8–9 червня 1935 р. А спортсмени «гнізд» м. Коломиї і с. Тулуків Снятинського повіту взяли участь у сокільських краєвих змаганнях з легкої атлетики (1937), які носили загальногалицький характер.

Внаслідок нової організаційної тактики Старшини «Сокола-Батька» щодо збереження кількісного і якісного стану сокільських «гнізд» протягом останніх восьми довоєнних років відбувався поступовий процес їх кількісного наповнювання. Коли в 1932 р. в краю діяло 466 «гнізд», то в середньому на «гніздо» припадало 63 члени, а в 1938 р. при 215 «гніздах» – 109 соколів і соколок. Крім цього багато осередків поповнювалися членами «Пласту», розв'язаного владою в 1930 р.

Результати спортивних змагань осередків товариства «Сокол» постійно друкувалися у часописі «Сокільські вісті». Серед шістнадцяти округів населені пункти Покуття входили до п'ятнадцятого округу (Снятин, Печеніжин, Демиче, Тулуків, Тростянець) і в більшій мірі дванадцятого округу (з 1937 р. – дванадцятого округу) (Стриганці, Павелче, Вікняни, Отинія, Підпечари, Рошнів та інші).

Польський окупаційний режим, втілюючи політичну програму колонізації та колонізації західноукраїнських земель, наляканий значним зростанням національної свідомості галицьких українців, особливо молоді в масових гімнастичних товариствах, спортивних клубах, вдається до відкритих репресій. У 1930 р. влада проводить пацифікацію (умиротворення) на східних «кресах» (окраїнах), забороняє діяльність і ліквідує молодіжне гімнастично-патріотичне товариство «Пласт», а наприкінці 1934 р. своїми новими законами про товариства і спорт обмежує діяльність сокільських організацій. Політика умиротворення відбилась на діяльності тисменицького «Сокола». 3 серпня 1930 р. під час проведення прогулянки до р. Дністер у с. Устя Зелене Буцацького повіту польською поліцією було заарештовано 18 членів цього осередку товариства за «ношення сокільського однострою».

Єдиний статут МВС для пожежних товариств Польщі від 14 січня 1935 р. спричинив скорочення кількості сокільських осередків, утруднював вільний розвиток українського сокільства на терені Галичини. Згідно нового статуту, усі пожежні товариства повинні бути підпорядковані Союзу Пожежної Сторожі Речі Посполитої. Це, у свою чергу, відтягувало по селах Галичини вступ української молоді до сокільських товариств. З 1 червня 1935 р. почав діяти Закон МВС про пожежництво, який виключав від протипожежної діяльності близько 200 сільських сокільських та лугових товариств, що діяли на протипожежних статутах, і які влада постійно розв'язувала. Повітові старости забороняли товариствам вести будь-яку діяльність, поки не буде затверджений статут. Разом з тим неможливо було організувати нові сокільські «гнізда», що було пов'язане з великими грошовими видатками – 40 зл. за реєстрацію «гнізда». Тому головний осередок «Сокола-Батька» у м. Львові розіслав по всіх товариствах краю інструкцію, щоб вони до 1 червня 1935 р. прийняли новий статут, де б замінили назву «пожарно-гімнастичні» на «спортивно-гімнастичні» товариства. Ця акція «Сокола-Батька» була скерована на те, щоб зберегти українські сокільські товариства від впливу польської шовіністичної ідеології.

З метою недопущення заснування та розвитку сокільських товариств з боку польської влади використовувалися законні й, переважно, незаконні засоби. Як відомо, важливим елементом громадського життя товариства «Сокіл» були аматорські вистави, свята, фестини на честь І. Франка, Т. Шевченка та ін. Староство вимагало подати за два тижні заявку на отримання дозволу щодо проведення заходу. Але староста кожне прохання відсилав до комендатури поліції, яке доручала це питання вирішити першому-ліпшому постерунковому (поліцейському). Він повинен був усе перевірити, зробити висновок і винести рішення.

Водночас польська адміністрація вдавалася і до жорстокіших методів терору і репресій до товариств та їх членів. Необхідно зауважити, що кожний поліцейський постерунок Галичини зобов'язувався надавати періодично політично-статистичну інформацію у вищу інстанцію про українські товариства «Сокіл» на основі Інструкції – листа МВС Польщі.

Наведемо деякі факти обмеження громадсько-культурної і спортивно-гімнастичної діяльності товариства на Покутті. Сокільська організація м. Заболотова у 1932 р. повідомляла головний осередок у м. Львові, що зі м. Снятина приїжджав інспектор пожежної варті і вимагав інвентарного перегляду роботи місцевого товариства, а також оплати членських внесків («платити премії») на користь державної пожежної інспекції. У відповідь «Сокіл-Батько» порекомендував на місці скликати надзвичайні загальні збори і пропонував замінити статут товариства з пожежно-руханкового на руханково-спортовий. У с. Тулуків Снятинського повіту у 1934 р. польська влада хотіла на місці пожежної сторожі місцевого «Сокола» створити власну, таким чином підпорядкувати пожежно-гімнастичне майно українського товариства. Снятинський осередок скаржився «Соколу-Батьку» на місцеву польську владу, яка створює перешкоди в організації окружного сокільського свята 28 серпня 1937 р., зокрема заборонило виділити територію для проведення спортивно-гімнастичних змагань і громадських заходів, а також «не дає дозволу на участь у святі позамісцевих гнізд і не дозволяє на національні декорації».

Протягом 1933–1939 рр. польською владою були закриті товариства «Сокіл» у м. Тисмениця (1933 р., у ході ліквідації місцевої партійної організації «Сельроб-Єдність»), с. Петрів Городенківського повіту (1935 р., мотивували рішення тим, що молодь увійшла до складу товариства без дозволу батьків, до того ж керівниками осередку накладались на членів грошові штрафи за невиконання відповідних обов'язків), м. Коломия (1938).

З метою усунення викривлення ідеї українського спорту, який у 1920–1924 рр. отримує перевагу над поширеною руханкою, у 1922 р. при «Соколі-Батьку» постає Спортова секція, яка на перших порах охоплює усе спортивне життя краю, дає загальні напрями його розвитку. В 1923 р. секція відновлює Запорізькі Ігрища (Українську Олімпіаду), влаштовує змагання на першість з футболу, тенісу, велоспорту, легкої атлетики та ін. З березня 1924 р. на базі спортової секції сформовано Український Спортивний Союз (УСС), першим головою якого був О. Навроцький. Спортова секція «Сокола-Батька» діяла автономно, організовуючи змагання серед сокільських «гнізд» і, водночас, дозволяла своїм спортивним клубам брати участь у змаганнях УССоюзу. Станом на 1937, до

складу спортової секції «Сокола-Батька» входили сокільські «гнізда» м. Коломиї і с. Тулухів Снятинського повіту.

Незважаючи на те, що згідно з сокільською ідеологією Товариство вважалось позапартійним, українські політичні партії міжвоєнного періоду намагалися опанувати молоддю сокільських «гнізд», виховувати її на своїх політичних засадах, використовуючи легальні умови праці. Відомо, що товариство «Сокіл» знаходилось під впливом Українського національно-демократичного об'єднання, однак, на думку Б. Трофим'яка, багато представників сокільського руху підтримували партійно-політичні ідеали УВО-ОУН. Члени сокільських осередків чинили опір москвофільству, викорінювали його та розкривали справжнє обличчя і загрозу створення старорусинських організацій «Руського народного об'єднання», культурно-освітніх товариств, читалень Качковського та ін.

Окремі філіали товариства «Сокіл» на Покутті звинувачували у пропагуванні радянофільської діяльності (т. зв. «сельробівська агітація»). Таким товариством у середині 1930-х рр. вважався заболотівський осередок: «Т-во «Сокіл» в Заболотіві не є в дійсности «Соколом», тільки під його маскою згуртувалася всяка сволок партійно-Комуністично-зłodійська». Представників місцевого «Сокола» на чолі з М. Дашкевичем критикували за поширення радянської символіки, напади на патріотично налаштованих громадських діячів краю. Керівник «Сокола» с. Тулухів Снятинського повіту Іван Павлюк з цього приводу констатував: «Заболотівщина є славна зі свого червоного марксизму і скільки то праці та енергії треба було вложити, щоби викорінити той червоний дурман і ввести Т-ва на шлях аполітичної діяльности, бож по думці вожаків тої гвардії, що не червоне то не здібне до життя і треба його знищити».

У зазначений період часу старшина «Сокола-Батька» турбувалася на місцях про створення матеріальної просвітницької основи, власних бібліотек, драматичних, хороших гуртків, оркестрів, проведення сокільських фестинів, свят, вечорів, придбання спортивного спорядження, інвентаря, залучення до лав нових членів. Молодь, згуртована у товариствах, з почуттям великого обов'язку, національної гордості звітувала перед українською громадськістю, старшим поколінням про стан духовного, фізичного розвитку, національної свідомості. До сокільських імпрез залучалися

кращі мистецькі сили даного села чи міста, безкоштовно віддавалися приміщення.

Значну допомогу щодо заснування та активізації сокільських товариств, виховання у молоді гармонії духу і тіла, національної гордості надавали греко-католицькі священники.

1939 р. став переломним у діяльності українських товариств «Сокіл» у Східній Галичині, зокрема на Покутті, адже з початком Другої світової війни та приходом на західноукраїнські землі радянської влади ліквідовуються всі громадські товариства, а їхні члени піддаються переслідуванням та арештам. Більшовицька влада, яка хоч і прихильно ставилось до необхідності фізичного виховання, проте існувати «буржуазний» сокільський рух уже не міг, бо суперечив ідеологічним засадам комуністичної партії.

Висновки та подальші перспективи дослідження. Таким чином, у міжвоєнний період, починаючи з кінця 1920-х рр., практична діяльність товариства «Сокіл» на Покутті розширюється порівняно з початком ХХ ст. Передусім, було звернено увагу на спортивно-гімнастичну роботу, проведення окружних і повітових змагань з різних видів спорту. Польська влада, як в центрі, так і на місцях, особливо в 1930-х рр., прискіпливо ставилась до діяльності «Сокола», намагалась або призупинити, або закрити (заборонити) діяльність окремих товариств краю, вважаючи їх небезпечними для власного національно-державного буття.

На жаль, в межах цієї проблеми не вдалося розглянути такі елементи діяльності пожежно-гімнастичного (спортивно-гімнастичного) товариства «Сокіл» на Покутті: непрості взаємини з іншими українськими («Пласт», «Луг», «Каменярі», «Орли»-КАУМ, Український Спортовий Союз) і польськими молодіжними організаціями у міжвоєнний період; боротьбу українських політичних партій і культурно-освітніх організацій за опанування молодіжним гімнастично-спортивним рухом; детальна характеристика друкованих органів західноукраїнського сокільства.

Проте слід визнати, що через «Соколи» пройшли десятки і сотні молодих жителів краю, які на все життя зберегли сокільську виправку, високу моральність та громадську активність. Саме вони поряд з членами товариств «Січ», «Пласт», «Луг», «Каменярі», «Орли»-КАУМ, Український Спортовий Союз стали основою формування ОУН і УПА,

прийняли участь у національно-визвольних змаганнях українського народу наприкінці 1930-х – середини 1950-х рр.

Список літератури.

1. Гайдучок С. Деякі цифри про сокільську організацію за 35 літ. *Сокільські Вісти*. 1929. Ч. 9. Вересень. С. 7–11. С. 8–9.
2. Зі сокільського життя. Антонівка. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Жовтень. Ч. 10. С. 4.
3. Зі сокільського життя. Біги навпростець. Снятин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1937. Листопад. Ч. 11. С. 5.
4. Зі сокільського життя. Діяльність гнізда. Печеніжин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1936. Травень. Ч. 5. С. 5.
5. Зі сокільського життя. Заболотів. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Квітень. Ч. 4. С. 9.
6. Зі сокільського життя. Коломия. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Листопад. Ч. 11. С. 5.
7. Зі сокільського життя. Коломия. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1938. Жовтень. Ч. 10. С. 8.
8. Зі сокільського життя. Легко-атлетичні змагання. Снятин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1937. Серпень. Ч. 8. С. 7.
9. Зі сокільського життя. Лещатарські змагання. Коломия. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1936. Квітень. Ч. 11. С. 10.
10. Зі сокільського життя. Окружні першенства у відбиванці. Снятин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1938. Серпень. Ч. 8. С. 5.
11. Зі сокільського життя. Петрів. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Серпень. Ч. 8. С. 5.
12. Зі сокільського життя. Плавацькі змагання. Коломия. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1937. Серпень. Ч. 8. С. 8.
13. Зі сокільського життя. Плавацькі змагання. Снятин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1937. Серпень. Ч. 8. С. 8.
14. Зі сокільського життя. Проба найкращого сокола-руховика. Стриганці, пов. Товмач. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1936. Травень. Ч. 5. С. 5.
15. Зі сокільського життя. Снятин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Грудень. Ч. 12. С. 4.

16. Зі сокільського життя. Снятин. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1938. Травень. Ч. 5. С. 6.
17. Зі сокільського життя. Станиславів. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Серпень. Ч. 8. С. 4.
18. Зі сокільського життя. Тулукив. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1935. Жовтень. Ч. 10. С. 5.
19. «Сокіл-Батько». Спортивно-руханкове товариство у Львові. Львів : РВО «Основа», 1999. 267 с.
20. Сокільські Краєві Змагання у легкій атлетиці. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1937. Жовтень. Ч. 10. С. 3.
21. Сокільські Свята в краю. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1932. Листопад–грудень. Ч. 6. С. 2–3.
22. Стан української сокільської організації по кінець березня 1928. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1928. Квітень. Ч. 4. С. 1–3.
23. Суперництво 1937. (Стан точкування з дня 20. IV. 1937). *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1937. Травень. Ч. 5. С. 2.
24. Суперництво 1938. (Стан точкування з дня 30. червня. 1938.). *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. 1938. Липень. Ч. 7. С. 5.
25. Трофим'як Б. Гімнастично-спортивні організації в національно-визвольному русі Галичини (друга пол. XIX – перша пол. XX ст.). Тернопіль : Економічна думка, 2001. 694 с.
26. Федів І. Від 1894 до 1934 року (Кількість гнізд Сокола-Батька). *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. Львів, 1934. Червень. Ч. 6. С. 11.
27. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІАЛ України). Ф. 312 Українське спортивне товариство «Сокіл-Батько» у Львові. Оп. 1. Спр. 1 Статути товариства за 1892, 1906, 1929 рр.
28. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 320 Звіти, протоколи, листування та інші матеріали про заснування і діяльність філіалів товариства у місцевості Заболотів – Демиче. 1928–1938 рр.
29. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 522 Звіти, протоколи, листування та інші матеріали про заснування і діяльність філіалів товариства у місцевості м. Отинія. 1927–1938 рр.

30. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 523 Звіти, протоколи, листування та інші матеріали про заснування і діяльність філіалів товариства у місцевості Петрів. 1933–1935 рр.

31. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 636 Звіти, протоколи, листування та інші матеріали про заснування і діяльність філіалів товариства у місцевості м. Снятин. 1909–1938 рр.

32. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 696 Звіти, протоколи, листування та інші матеріали про заснування і діяльність філіалів товариства у місцевості м. Тисмениця. 1903–1937 рр.

33. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 708 Звіти, протоколи, листування та інші матеріали про заснування і діяльність філіалів товариства у місцевості с. Тулуків. 1930–1938 рр.

34. Що таке сокільство? *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. Львів, 1930. Квітень. – Ч. 4. – С. 12.

35. Яців Н. Причинки до історії українського сокільства. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. Львів, 1928. Квітень. Ч. 2. С. 2–6.